

труднощі, на деяких підприємствах розроблені та продовжують вдосконалюватися власні програмні продукти, призначені для потреб бухгалтерського обліку і, зокрема, обліку матеріальних запасів. Проте це є занадто трудомісткою й економічно не вигідною роботою. Тому доцільно впроваджувати модифікації типових автоматизованих бухгалтерських програм з урахуванням галузевих особливостей підприємств [3].

Список використаної літератури:

1. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту. Навчальний посібник. – К: Знання-Прес, 2003. – 349 с.
2. Карпенко О.В. Нові підходи до контролю матеріальних запасів / О.В. Карпенко // Вісник ЖДТУ. – 2001. – № 15 – с. 103.
3. Мурашко О.В. Облік використання матеріальних запасів на виробництві в умовах впровадження ЕОМ [Електронний ресурс] / Мурашко О.В. // Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Menedzhment/2008_10/murash.htm.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси», затверджене наказом МФУ від 20.10.1999 р. № 246, із змінами і доповненнями.
5. Рапинець В.І. Облік виробничих запасів з використанням інформаційних технологій / В.І. Рапинець // Матер. Між нар. наук.-практ. конф. [Створення інтелектуальної системи обліку для економіки України], (Тернопіль, 21–22 листопада 2007 р.) – 2007 – с. 502–504.

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ АУДИТ В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ КОРПОРАТИВНОГО ШАХРАЙСТВА

Гнилицька Л. В., д.е.н., професор
Київський національний економічний університет ім. В.Гетьмана

Протягом усього часу існування незалежності України проблема корупції та шахрайства не сходить із сторінок засобів масової інформації, постійно констатується негативний факт активного розповсюдження цих явищ та посиленого їх проникнення в усі сфери життєдіяльності держави та суспільства. В сучасних економіко-політичних умовах корупція та шахрайство набули ще більших масштабів, що істотно перешкоджає економічному зростанню України та реально загрожує її національній безпеці. Для подолання економічних злочинів у сфері бізнес-відносин підприємств України запроваджено Закон про антикорупційну діяльність, який спрямований на визначення загальних засади запобігання корупції та шахрайства у діяльності юридичних осіб. Однак, більшість антикорупційних заходів органів влади носить формальний характер і зводиться до ухвалення документів політичного характеру. Між тим, за результатами Всесвітнього огляду економічних злочинів, частка корпоративного шахрайства з кожним роком зростає. Зокрема, у 2014 р. 73% опитаних підприємств заявили, що постраждали від незаконного

привласнення активів, 60% респондентів регулярно у своїй діяльності зіштовхуються з наслідками конфлікту інтересів, а 30% опитаних зазначають, що найсуттєвіші економічні злочини спричинили маніпуляції з фінансовою звітністю. При цьому 85% жертв шахрайства не повертають свої кошти [1].

Існування значного спектру корпоративного шахрайства та корупції породжує необхідність запровадження системи дієвих заходів для упередження випадків економічних злочинів. За даними світових обстежень, проведених аудиторською компанією «Ернст енд Янг», у 2015 р. одним із основних антикорупційних заходів респонденти назвали антикорупційний аудит (72% опитаних). За своєю популярністю він поступився лише виконанню принципів корпоративної етики (90% опитаних), обійшовши при цьому такі традиційні заходи протидії корупції як наявність «гарячої лінії» для анонімного повідомлення випадків корупції та шахрайства (32%) та юридична перевірка контрагентів (10%). Відтак, з метою використання антикорупційного аудиту в системі внутрішнього контролю підприємств України виникає необхідність теоретичного обґрунтування його сутності та визначення методичного інструментарію. Під антикорупційним аудитом слід розуміти систему перевірок здійснюваних антикорупційним аудитором, спрямованих на ідентифікацію ризиків корпоративного шахрайства та оцінювання виконання антикорупційних заходів на підприємстві. Для більш глибокого розуміння сутності антикорупційного аудиту у табл. 1 надано основні відмінності у функціях та методології проведення антикорупційного аудиту та аудиту господарської діяльності.

Таблиця 1

Відмінності аудиту господарської діяльності та антикорупційного аудиту

Ознака	Аудит господарської діяльності	Антикорупційний аудит
Регулярність	Проводиться з чітко встановленою регулярністю	Здійснюється при наявності достатніх доказів виявлення випадків шахрайства, а тому не носить регулярного характеру
Мета	Здійснення експертизи щодо достовірності фінансових даних наданих у відповідних документах	Встановлення наявності фактів корпоративного шахрайства, винуватця та ступеня його вини
Характер процесу здійснення аудиту	Процес проведення аудиту не носить ворожого характеру	Процес виявлення випадків шахрайства є за своєю сутністю ворожим, бо спрямований на встановлення винуватця та ступеня його вини
Методологія	В основу покладено традиційні методи дослідження достовірності даних бухгалтерського обліку	Окрім перевірки фінансових даних використовують способи фактичної перевірки активів, психологічні методи, специфічні способи забезпечення економічної безпеки тощо

Враховуючи склад економічних злочинів, спричинених корупцією та шахрайством, антикорупційний аудитор виконує наступні завдання: проводить непланові перевірки фінансової документації та фактичної наявності активів;

здійснює моніторинг ризиків корупції та шахрайства; приймає участь у проведенні службових розслідувань виявлених випадків корупції та шахрайства (опитування свідків, пошук документальних доказів); здійснює оцінювання достовірності фінансової звітності з метою раннього діагностування маніпуляцій з фінансовими показниками. Для виконання завдань антикорупційний аудитор використовує способи контролю, аналізу, менеджменту персоналу та безпекознавства, надані в табл. 2.

Таблиця 2

Способи антикорупційного аудиту при виконанні завдань протидії корупції та хабарництву

Завдання антикорупційного аудитора	Способи антикорупційного аудиту
Здійснення непланових (тематичних) перевірок фінансової документації та фактичної наявності активів	1) обмеження доступу до інформації; 2) непланова інвентаризація активів; 3) вибіркова документальна перевірка діяльності окремих посадових осіб чи менеджерів середньої ланки управління 4) анкетування колективу підприємства з метою ідентифікації ризиків шахрайства
Моніторинг ризиків корупції та шахрайства	1) бліц-діагностика фінансового стану підприємства з використанням інструментарію вертикального та горизонтального (динамічного) аналізу; 2) оцінювання стану економічної надійності контрагентів, які потрапили до зони підвищеної уваги антикорупційного аудитора з використанням інструментів коефіцієнтного аналізу
Проведення службових розслідувань виявлених випадків корупції та шахрайства	1) запровадження «гарячої лінії»; 2) участь у атестації персоналу (перевірка на лояльність); 3) опитування свідків; 4) фактична перевірка; 5) пошук документальних доказів; 6) інформування колективу підприємства про факти виявлення корупційних схем та випадків шахрайства.
Оцінювання достовірності фінансової звітності та ранне діагностування маніпуляцій з фінансовими показниками.	1) використання коефіцієнтного аналізу для оцінювання достовірності фінансової звітності

Таким чином, запровадження антикорупційного аудиту на підприємствах України стане дієвим механізмом протидії корпоративному шахрайству та уможливить зниження негативних тенденцій, спричинених діяльністю персоналу підприємства, пов'язаною з використанням наданих йому службових повноважень з метою одержання неправомірної вигоди.

Список використаної літератури:

1. Всесвітній огляд економічних злочинів [Електронний ресурс] : за даними міжнародної консалтингової агенції PwC. – Режим доступу: www.pwc.com/ua.